

Denizli'de Tabaklık (DÜNDEN BUGÜNE)

Dr.Ercan HAYTOĞLU

FAKÜLTE KİTABEVİ

Denizli'de Tabaklık (Dünden Bugüne)

Dr. Ercan HAYTOĞLU

Fakülte Kitabevi Yayınları: 66
Tarih ve Medeniyet Dizisi: 17

Denizli’de Tabaklık (Dünden Bugüne)

Dr. Ercan HAYTOĞLU

1.Baskı: Şubat 2006

Genel Koordinatör: İbrahim ÖZDEMİR
Baskı hazırlık: Kamile ÖZDEMİR
Kapak Tasarım: Erdoğan ÜNSER
İç Baskı: Fakülte Kitabevi Baskı Merkezi
Kapak Baskısı: ISPARTA Ofset (223 80 59)
Cilt: Fakülte Kitabevi Baskı Merkezi

ISBN: 975-7135-57-7

©Kitabın yayın hakkı yayıncısı ve yazarına aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz
Hiçbir şekilde kopya edilemez ve çoğaltılamaz

Fakülte Kitabevi Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti.
Kutlubey Mah. 1004 Sok. No:15/B ISPARTA
(Hilmi Dilmen İlköğretim Okulu Karşısı)
Tel:(246)233 03 74 & 75 Fax: 233 03 76
e-mail: fakultekitabevi@yahoo.com.tr

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
KURUM	9
KURUM	11
Denizli’de Tabaklık	
(Dünden Bugüne)	21
DENİZLİ’DE TABAKLIĞIN TARİHSEL GELİŞİMİ	23
A- DENİZLİ’NİN TÜRKİSİMEN DÖNEMİNDE	
TABAKLIK	25
AİLE EVRİMİ VE DENİZLİ	27
B- BEYLİKLER DÖNEMİNDE DENİZLİ’DE	
TABAKLIK	31
C- OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE DENİZLİ’DE	
TABAKLIK	32
D- CUMHURİYET DÖNEMİNDE DENİZLİ’DE	
TABAKLIK	37
1- TABAKLIĞININ İKİ TÜRÜNE AYRILMASI	45
2- SENİ TIRAKLI, DERACAT VE TIRAKLI	
TÜRK ANONİM SİĞİTİ	47
3- DENİZLİ’DE YARLIK VERGİSİ ÖDEYEN	
TABAKLAR	62
BÖLÜM III	
DENİZLİ’DE SANAYİLEŞME SÜRECİNDE	
TABAKLIK	65
1980 SONRASI SANAYİLEŞME SÜRECİNDE	
TABAKLIK	84

Dr. Ercan HAYTOĞLU

**Fakülte Kitabevi
ISPARTA – 2006**

Dr. Ercan HAYTÖĞÜL
Denizli'de Tabaklık
(Düngen Bugüne)

Denizli'de Tabaklık (Düngen Bugüne)

Dr. Ercan HAYTÖĞÜL
Denizli'de Tabaklık
(Düngen Bugüne)

Dr. Ercan HAYTÖĞÜL

Denizli'de Tabaklık
(Düngen Bugüne)

Dr. Ercan HAYTÖĞÜL
Denizli'de Tabaklık
(Düngen Bugüne)

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	7
ÖNSÖZ.....	9
GİRİŞ	
Kaynaklar Hakkında.....	11
Denizli Tarihine Kısa Bir Bakış.....	12
BÖLÜM I	
TABAKLIĞIN GELİŞİMİ.....	21
BÖLÜM II	
DENİZLİ'DE TABAKLIĞIN TARİHSEL GELİŞİMİ...	25
A- DENİZLİ'NİN TÜRKLEŞMESİ DÖNEMİNDE	
TABAKLIK.....	25
AHI EVREN VE DENİZLİ.....	27
B- BEYLİKLER DÖNEMİNDE DENİZLİ'DE	
TABAKLIK.....	31
C- OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE DENİZLİ'DE	
TABAKLIK.....	32
D- CUMHURİYET DÖNEMİNDE DENİZLİ'DE	
TABAKLIK.....	41
1- TABAKHANENİN YENİ YERİNE TAŞINMASI.	45
2- ŞEMSİ TERAKKİ DEBÂGAT VE TİCARET	
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ.....	47
3- DENİZLİ'DE VARLIK VERGİSİ ÖDEYEN	
TABAKLAR.....	62
BÖLÜM III	
DENİZLİ'DE SANAYİLEŞME SÜRECİNDE	
TABAKLIK.....	65
1950 SONRASI SANAYİ GELİŞMELERİNDE	
TABAKLIK.....	65

BÖLÜM IV	
GELENEKSEL USULDE DERİ İŞLEME.....	75
A- DERİ İŞLEME VE KÖSELE YAPIMI.....	75
B- ELVAN DERİ YAPIMI.....	77
3- VAKETA DERİ YAPIMI.....	78
4- TABAKLARIN GELENEKSEL TÖRENLERİ	79

BÖLÜM V	
TABAK ÖRGÜTLERİ.....	83
A- TABAK ESNAF ODASI.....	83
B- DENİZLİ DERİ SANAYİCİLERİ DERNEĞİ.....	83
C- TABAKLAR VE DERİCİLER KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFİ.....	84

BÖLÜM VI	
GÜNÜMÜZDE DENİZLİ'DE TABAKLIK.....	87
A- DENİZLİ TABAKLIĞININ BUGÜNKÜ DURUMU	87
B- DENİZLİ TABAKLIĞININ SORUNLARI.....	92
1- HAYVANCILIĞA AİT SORUNLAR.....	92
2- HAM DERİYE AİT SORUNLAR.....	93
3- DERİ İMALATI İLE İLGİLİ SORUNLAR.....	95
4- DERİ SANAYİNDE FİNANS SORUNU.....	96
SONUÇ.....	99
KAYNAKÇA.....	103

EKLER	
A- TABLOLAR.....	111
B- FOTOĞRAFLAR.....	135
DİZİN.....	169

KISALTMALAR

a.g.b.	: Adı geçen bildiri
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
a.g.y.	: Adı geçen yazı
A.V.S.	: Aydın Vilayet Salnamesi
B.C.A.	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
ÇED	: Çevre Etki Değerlendirme
DDOSB	: Denizli Deri Organize Sanayi Bölgesi
H.	: Hicri
Koll.	: Kollektif
Ltd.	: Limited
M.	: Mali
M.Ö.	: Milattan önce
MTA	: Maden Tetkik ve Arama Genel
Müdürlüğü	
s	: Sayfa
S	: Sayı
S.V.A.	: Salname-i Vilayet-i Aydın,
Şti.	: Şirketi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
yy	: Yüzyıl

KISALTMALAR

BÖLÜM IV

GENEL İLKERDE DERSLERİNİN İZLENİMLERİ	177
A- GENEL İZLENİMLERİ	177
B- ELVAN DERSİ	178
C- VAKETA DERSİ	179
D- TABAKLARIN İZLENİMLERİ	180
A- Aydın Vilyet Salınamış	180
B- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi	181
C- Denizli Derinliği	182
D- TABAKLARIN İZLENİMLERİ	183
A- Çevre Etki Değerlendirmesi	184
B- Denizli Derinliği	185
C- Denizli Derinliği	186
D- Denizli Derinliği	187
E- Denizli Derinliği	188
F- Denizli Derinliği	189
G- Denizli Derinliği	190
H- Denizli Derinliği	191
I- Denizli Derinliği	192
J- Denizli Derinliği	193
K- Denizli Derinliği	194
L- Denizli Derinliği	195
M- Denizli Derinliği	196
N- Denizli Derinliği	197
O- Denizli Derinliği	198
P- Denizli Derinliği	199
Q- Denizli Derinliği	200
R- Denizli Derinliği	201
S- Denizli Derinliği	202
T- Denizli Derinliği	203
U- Denizli Derinliği	204
V- Denizli Derinliği	205
Y- Denizli Derinliği	206
Z- Denizli Derinliği	207

ÖNSÖZ

Denizli iktisadi hayatına olan ilgim, Varlık vergisi üzerine yaptığım bir çalışmam sırasında başlamıştı. Gerçekte dokumacılığı ile tanınmış olan Denizli’de, tekstil tarihi üzerine bir çalışma yapmak düşüncesiyle yola çıkmıştım. Denizli iktisadi hayatı üzerinde tabakların etkisini ve tabaklığın tekstil kadar geçmişe sahip olduğunu fark ettikten sonra, bu bâkir alan üzerinde çalışmamın daha doğru olacağı, çok bilineni değil az bilineni araştırmanın beni daha mutlu edeceğini düşündüm.

Tabaklar, 1930’lu yıllardan itibaren kazanımlarını Denizli’deki diğer ekonomik alanlara aktarmaya başlamışlardır. 1950’li yıllarda başlayan ve özellikle 1970’lerde hız kazanan Denizli sanayileşmesi üzerinde sermaye aktarımı ile çok önemli rol oynamışlardır. Tabakların varlığını ortaya koyarak, Denizli ekonomi tarihine katkıda bulunabileceğimiz inancıyla bu küçük çalışmayı yaptık.

Tarihi süreçleri içerisinde, özellikle Denizli merkezinin tabaklık gelişmelerini geçmişten günümüze kadar ulaşabildiğimiz bilgiler ile değerlendirmeye çalıştık. Denizli’de tabakların etkili olduğu dönemleri, üretim yaptıkları alanları, tespit edebildiğimiz kadarıyla üretim miktarlarını, örgütlenmelerini ve tabaklık yapanların isimlerini günümüze ulaştırmaya çalıştık.

Tabaklığın büyük ölçüde Denizli merkezindeki gelişimini ortaya koymaya yönelik bu çalışmada, yazılı kayıtlar, arşiv belgeleri ve yapılan mülakatlar ile günümüze kadar var olan ekonomik ve sosyal değişimler gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın eksiksiz olduğunu söylememiz doğru olmayacaktır. Bu alanda yapılacak yeni çalışmalar ve bu çalışmaya yönelik eleştirel katkılar daha iyi çalışmaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Bu çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen Tabak Esnaf Odası İkinci Başkanı, Deri Sanayicileri Derneği İkinci Başkanı, Deri Organize Sanayi Müteşebbis Teşekkül Heyeti Başkanı, Sayın Mehmet GÜRAN'a, Doç. Dr. Sadettin SARI'ya, Yard.Doç.Dr. Süleyman İNAN ve Öğr.Gör. Metin TÜRKTAS'a, görüşme isteklerime olumlu cevap vererek bana zaman ayıran ve önemli katkılarda bulunan tüm kişilere, sabır, anlayış ve desteği için eşim Nihal HAYTOĞLU'na teşekkür ederim..

Dr.Ercan HAYTOĞLU

Kınıklı, Ocak 2006

GİRİŞ

Kaynaklar Hakkında

Bu çalışmanın ana yapısını tabakların kendi arşivlerinde yer alan, Dericiler Odası 1930-1933-1938, (1938-1954), 1952, (2)-1953-1969-1966-1967 yılları Tabak Kayıt Karteksleri, Tabakhanede İş İşleten Ustaların Kaydına Mahsus Defter, Denizli Tabaklar Küçük Sanat Kooperatifi Ortak Defteri ve Denizli Ticaret Odası'ndan ulaştığımız Ticaret Sicil Defteri kayıtları oluşturmuştur. Ayrıca Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinde ulaşabildiğimiz az sayıda belge, Aydın Vilayet Salnameleri ve diğer kaynaklar da çalışmada önemli olmuştur.

Yararlandığımız Salnameler tarih sırası ile aşağıda gösterilmiştir:

Salname-i Vilayet-i Aydın, 1300 H. (Hicri)

Aydın Vilayet Salnamesi 1300-1301 H.

Aydın Vilayet Salnamesi 1307 H. 1308 M.

Aydın Vilayet Salnamesi 1311 H.

Aydın Vilayet Salnamesi 1312 H.

Aydın Vilayet Salnamesi 1313 H.

Aydın Vilayet Salnamesi 1314 H.

Aydın Vilayet Salnamesi 1319 H.

Salname-i Vilayet-i Aydın 1326 H.

Tabakların kayıtlarının muntazam ve belli dönemleri içerir şekilde tutulmaması ve kayıtların iyi korunmamasından kaynaklanan silinmelerin meydana gelmesi çalışmayı zorlaştırmıştır.

Tabak örgütlerinden aldığımız, tabakları ve onlara ait bilgileri gösterir listeler, çalışmayı zenginleştirmekle birlikte, tabakların birden fazla kuruluşa üye olmaları, kayıtlarda hem tabak ismi hem de şirket adlarının bulunması karışıklık yaratan bir husus olmuştur.